

ANALIZA CADRULUI LEGISLATIV AL REPUBLICII MOLDOVA PRIVIND TURISMUL VITI-VINICOL

TATIANA COLESNICOVA, dr., conf. cercet. INCE
TATIANA IAȘI, drd. INCE

Tourism is an economic sector, competitive and balanced developed, which effectively exploits the country's representative heritage, promotes moldovan hospitality at high standards, ensures leisure diversity of citizens. The main normative acts and development strategies of the wine tourism has been analyzed. Some problems in this domain are relevant.

Key words: wine tourism, legislative framework, strategic documents, tourist flows, national economy development.

Turismul este un sector economic competitiv și dezvoltat echilibrat care valorifică eficient patrimoniul reprezentativ la rău, promovează ospitalitatea moldovenească la standardele înalte, asigură diversitatea agrementului cetățenilor. În articol sunt analizate principalele acte normative și strategii de dezvoltare ale turismului viti-vinicol (enoturism). Sunt relevante unele probleme din acest domeniu.

Cuvinte cheie: turismul viti-vinicol, cadrul legislativ, documente strategice, fluxurile turistice, dezvoltarea economiei naționale.

JEL Classification: Q0, Q1, Q5, O1, K4

Introducere. Turismul este un sector economic competitiv și dezvoltat echilibrat care valorifică eficient patrimoniul reprezentativ la rău, promovează ospitalitatea moldovenească la standardele înalte, asigură diversitatea agrementului cetățenilor. În urma analizelor efectuate asupra rapoartelor despre starea turismului național și expertizele strategiilor sectoriale conexe turismului denotă un grad redus de implementare a documentelor de politici publice în domeniu. Majoritatea acțiunilor sunt efectuate pentru eficientizarea turismului de a valorifica resursele patrimoniului, sporirea fluxurilor de vizitatori și promovarea imaginii pozitive a rău.

Legea nr. 352 din 24 noiembrie 2006 cu privire la organizarea și desfășurarea activității turistice în Republica Moldova definește turismul ca unul din domeniile prioritare ale economiei naționale.

Conținutul de bază. Fiind un sector de prestare servicii, turismul contribuie la dezvoltarea economiei prin acumularea de capital în cadrul a cca 12 tipuri de activități specifice ramurii, atrăgând în activitatea sa cca 20 de ramuri conexe cu cca 140 de servicii aferente sectorului turismului: alimentație publică, transport, producere și comercializare de mărfuri, echipamente, suvenire, activități culturale, sportive, de agrement, servicii medicale etc. [5].

Organizația Mondială a Turismului, pentru a asigura dezvoltarea durabilă a industriei turismului în Republica Moldova, recomandă autorităților centrale de turism:

- ✓ să ofere un cadru optim pentru dezvoltarea diferitelor sub-sectoare a industriei;
- ✓ să aplice un sistem optim de monitorizare a performanțelor;
- ✓ să încurajeze competitivitatea rău ca destinație turistică.

În perioada anilor 1997-2012, în Republica Moldova activitatea turistică a fost de cît stat prin elaborarea și implementarea cadrului legislativ și de reglementare a unor documente strategice de politici:

- Concepția dezvoltării turismului în Republica Moldova până în anul 2005 (Hotărâre de Guvern nr. 912 din 8.10.1997, Monitorul Oficial 1997, nr. 74-75, art. 769, abrogat prin Hotărâre de Guvern nr. 796, 25.10.12).
- Strategia de dezvoltare durabilă a turismului în Republica Moldova în anii 2003-2015 (Hotărâre de Guvern nr. 1065 din 2.09.2003, Monitorul Oficial 2003, nr. 196-199, art. 1118, abrogat prin Hotărâre de Guvern nr. 796, 25.10.12).
- Strategia de dezvoltare a turismului "Turism 2020" (proiect).

Aceste documente strategice de politici publice au un impact semnificativ asupra turismului moldovenesc în diverse etape:

- prezintă un cadru sistematizat de provocări, care sunt soluționate pentru dezvoltarea industriei turistice;

- coreleaz op iunile strategice cu alte strategii sectoriale, produse în aceea i perioad ;
- promoveaz o abordare clar a complexit ii industriei turismului;
- servesc drept fundament, pentru alte documente de politici publice în turism i ac iuni pentru îmbun t irea managementului sectorului;

Atât Concep ia cât i Strategia de dezvoltare a turismului au fost abrogate în vederea promov rii unui document strategic sectorial pentru o nou perioad . Ca rezultat al implement rii documentelor strategice a fost elaborat i promovat legea sectorial , actualizat la fiecare 6 ani:

- Legea turismului (nr. 798-XIV din 11.02.2000);
- Legea cu privire la organizarea i desf urarea activit ii turistice în Republica Moldova (nr. 352 din 24.11.2006, publicat în Monitorul Oficial nr. 14-17 art.40 din 02.02.2007) [3].

Legea cu privire la organizarea i desf urarea activit ii turistice în Republica Moldova nr. 352 din 24.11.2006, a suferit un set de modific ri substan iale. În perioada 2001-2012 pentru aplicarea acestora au fost elaborate un ir de hot râr i guvernamentale de stimulare a sectorului, dar care au fost aplicate fragmentar sau abandonate:

✓ Hot râr e de Guvern nr. 615 din 11.07.2001 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la Registrul turismului (Monitorul Oficial nr. 78-80/641 din 12.07.2001);

✓ Hot râr e de Guvern nr. 1470 din 27.12.2001 cu privire la introducerea contractului turistic, voucherului turistic i a fi ei de eviden statistic a circula iei turi tilor la frontiera Republicii Moldova (Monitorul Oficial nr. 161/1484 din 31.12.2001);

✓ Ordin cu privire la aprobarea i punerea în aplicare a Nomenclatorului func iilor în domeniul turismului, Criteriilor pentru acordarea brevetului de turism i Regulamentului cu privire la brevetarea activit ii turistice (2001);

✓ Hot râr ea Guvernului nr. 74 din 28.01.2002 cu privire la ameliorarea situa iei din industria turismului (Monitorul Oficial nr. 017 art.139 din 31.01.2002);

✓ Hot râr ea Guvernului nr. 643 din 27.05.2003 cu privire la aprobarea Normelor metodologice i criteriilor de clasificare a structurilor de primire turistice cu func iuni de cazare i de servire a mesei (Monitorul Oficial nr. 099 din 06.06.2003 art. 680);

✓ Hot râr ea Guvernului nr. 979 din 12.08.2008 cu privire la impulsioneaz dezvolt rii turismului în mediul rural;

✓ Hot râr ea Guvernului nr. 796 din 25.10.2012 cu privire la abrogarea unor acte normative ale Guvernului (Monitorul Oficial nr. 228, art. 858, 31.10.2012).

În ultimii ani, sub form de programe na ionale privind dezvoltarea turismului au fost promovate:

✓ Programul Na ional de realizare a proiectului „*Rural-tur*” (Hot râr e de Guvern nr. 347 din 15.04.1997, Monitorul Oficial 1997, nr. 31-32, art. 365, abrogat prin Hot râr e de Guvern nr. 796, 25.10.12);

✓ Programul Na ional „*Satul Moldovenesc 2005-2015*” (Hot râr e de Guvern nr. 242 din 1.03.2005, Monitorul Oficial 2005, edi ie special , abrogat prin Hot râr e de Guvern nr. 796, 25.10.12);

✓ Programul Na ional în domeniul turismului „*Drumul Vinului în Moldova*” (Hot râr e de Guvern nr. 554, 24.05.2004);

✓ Hot râr e de Guvern nr. 433 din 18.05.2005 „Cu privire la fondarea complexului „*Ora ul Vinului*”;

Aceste documente au fost implementate dispersat, ineficient, dou din trei programe au fost abandonate, datorit instabilit ii ac iunilor, interpret rii largi a planurilor strategice i lipsei resurselor adecvate pentru finan are.

În Proiectul Strategiei de dezvoltare a turismului în perioada 2013-2020 sunt analizate i eviden iate probleme majore ale industriei turismului moldovenesc i inclusiv a turismului viti-vinicol. Prima în acest document este men ionat defini ia turismului viti-vinicol: **Turismului viti-vinicol** – form de turism practicat de turi ti pentru vizitarea întreprinderilor viti-vinicole i a regiunilor vinicole în scopul îmbin rii pl cerii degust rii produselor viti-vinicole cu posibilitatea de a cunoa te stilul de via local, mediul rural i activit ile culturale. Turismul viti-vinicol reprezint cartea de vizit a Republicii Moldova, iar pachetele turistice propuse spre comercializare pentru turi tii str ini, obligatoriu includ un obiectiv sau o cram vinicol . Turi tii de asemenea au posibilitatea de a cunoa te întreg procesul tehnologic de preparare a vinului, iar în satele în care este p strat tradi ia vinicol , turi tii pot vizualiza i se pot implica în procesul de producere a vinului i mustului [8] .

Principalelor probleme i disfunc ionalit i a turismului viti-vinicol sunt:

- lipsa de capacitate de administrare Programul Na ional „*Drumul vinului*”;
- neaplicarea normativelor pentru destina iile vinicole, spa iile de degustare i pentru traseele din

circuitul turiștilor pe întreg parcursul său;

- probleme în reorientarea potențialului de marketing spre piețele turistice, lipsa unei viziuni și strategii clare de atragere a fluxurilor turistice naționale și internaționale;
- lipsa unui sistem atractiv de deservire a turiștilor (organizații și individuali) la mai multe vinării repartizate echilibrat în țară;
- flexibilitatea redusă în agenda de lucru și la formarea pachetelor turistice pentru diferite categorii de vizitatori;
- subutilizarea potențialului gospodăriilor producătoare de struguri;
- lipsa de proiecte în extinderea afacerilor vitivinicole în domeniul turistic;
- amenajarea teritoriului vinărilor necesită îmbunătățiri esențiale;
- prestația personalului nu este de înaltă calificare pentru ghidaj specific;
- calitatea îndeosebi a serviciilor de alimentație;
- puține activități de marketing turistic, nu există materiale promoționale în limbile străine.

Conform Proiectului *Strategiei de dezvoltare a turismului în perioada 2013-2020*, una din propuneri pentru soluționarea acestor probleme și disfuncționalități este îmbunătățirea managementului Programului Național „Drumul Vinului”.

Republica Moldova prima tentativă de participare privind dezvoltarea turismului viti-vinicol a în calitate de partener cu țările Europei de Vest a avut loc în ianuarie 1996. Prin această colaborare s-a încercat includerea Moldovei în programul ECOS-OUVERTURE prin Proiectul Rural-tur, care a avut ca scop *“Integrarea Moldovei în rețeaua turismului cultural în mediul rural al regiunilor viticole din Europa”*. ECOS-OUVERTURE este programul de cooperare interregională externă a Comisiei Europene. Acest program favorizează cooperarea reciproc avantajoasă dintre regiunile și orașele Uniunii Europene și omoloagele lor din Europa Centrală, CSI și țările bazinului mediteranean.

Principalele obiective ale programului ECOS-OUVERTURE au fost:

- ✓ întărirea coeziunii economice și sociale, încurajând participarea la cooperarea est-vest și nord-sud a regiunilor și orașelor ce provin din zonele cele mai puțin favorizate ale Uniunii Europene;
- ✓ susținerea în procesul tranziției economice și politice, a regiunilor și orașelor din Europa Centrală și de Est, a CSI și a țărilor mediteraneene;
- ✓ contribuirea la dezvoltarea regională și la modernizarea colectivităților teritoriale din ansamblul zonelor ce participă la Uniunea Europeană, în Europa Centrală, în CSI și în țările mediteraneene.

Pentru Republica Moldova proiectul a avut ca scop două obiective de bază:

1) Stabilirea unei coordonări efective între 7 raioane viticole situate în centrul republicii (în jurul Chișinăului), Ialoveni, Criuleni, Strășeni, Hâncești, Cărlibaba, Nisporeni, Orhei în scopul de a valorifica *“Ruta vinului”*, care ar atrage după sine dezvoltarea turismului viticol de calitate.

2) Pregătirea unui program de dezvoltare a turismului cultural în regiunile viticole ale Moldovei, destinat pentru a servi drept bază unei cereri de finanțare comună globală.

Acest Proiect nu a avut succes, din cauza lipsei finanțării din partea Comisiei Europene și prin regimul de vize între ținut cu țările Europei de Vest.

Începând cu anul 2002 în luna octombrie se organizează *„Festivalul Vinului”*, anual, la inițiativa Ministerului Agriculturii și Alimentației Publice, Departamentului Agroindustrial *“Moldova-Vin”*, Agenției Naționale de Turism și Centrului Expozițional Internațional *„Moldexpo”*, care are ca scop:

- stabilirea legăturii între sectorul turistic și sectorul vitivinicol;
- promovarea pe plan internațional a imaginii Republicii Moldova ca destinație turistică viti-vinicol;
- găsierea noilor parteneri și a noilor piețe de desfacere pentru producția viticolă a Moldovei;
- atragerea turiștilor străini.

Obiectivele de bază ale sectorului *„Ziua Națională a Vinului”* sunt:

- a fi înfrântă cinștoarea vinului într-o țară, în care acest produs este un obiect de mândrie națională, iar istoria poporului se îmbină cu tradițiile vinificației;
- a pune baza tradiției de organizare anuală a sectorului vinului, care să ridice prestigiul producției viticole naționale și să stimuleze interesul populației faț de băturile de înaltă calitate, contribuind astfel la formarea unei culturi avansate a consumului de vin atrage în Moldova turiști din străinătate.

În anul 2003 în legătură cu sectorizarea Zilei Naționale a Vinului, a fost adoptat legea nr. 365-XV din 25.09.2003, privind stabilirea unui regim facilitat de vize, este prevăzut că în legătură cu sectorizarea Zilei Naționale a Vinului, anual, pentru o perioadă de 15 zile (7 zile înainte și 7 zile după data sectorizării), se acordă un regim facilitat de vize pentru cetățenii străini, eliberarea vizelor de intrare-ieșire în mod gratuit.

În anul 2004 a fost adoptat Hot rre de Guvern cu privire la aprobarea Programului Na ional n domeniul turismului "Drumul Vinului n Moldova" (Hot rre de Guvern nr.554 din 24.05.2004 Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 88-90/700 din 04.06.2004) n scopul dezvolt rii i promov rii turismului viti-vinicol ca una din formele prioritare ale turismului i ca instrument de recunoa tere a Moldovei pe plan interna ional [1].

Programul Na ional "Drumul Vinului n Moldova" a avut drept scop impuls ionarea dezvolt rii turismului vitivinicol i integrarea acestuia n re eaua interna ional a turismului vitivinicol. Ramura vitivinicol i industria turistic contribuie la atragerea unui num r c t mai mare de consumatori ai produc iei turistice vitivinicole, promovând adi ional toate facilit ile turistice existente n Moldova. Programul "Drumul Vinului n Moldova" include 7 trasee turistice.

Obiectivele Programului au fost:

- ✓ promovarea pe plan interna ional Moldova ca destina ie turistic viti-vinicol ;
- ✓ stabilirea leg turii ntre sectorul turistic i viti-vinicol;
- ✓ oferirea vizitatorilor produse turistice de calitate;
- ✓ amplificarea poten ialului economic i valorifica poten ialului uman din mediul rural;
- ✓ mbun t irea rentabilit ii ntreprinderilor vinicole i agen ilor economici ce practic activitatea de turism;
- ✓ protejarea, conservarea, dezvoltarea patrimoniului na ional de valoare turistic i a-l valorifica la nivel competitiv;
- ✓ extinderea procesului de con tinentizare a importan ei dezvolt rii turismului viti-vinicol.

În urma analizei efectuate putem men iona c transformarea turismului viti-vinicol ntr-un important domeniu de activitate a industriei turistice, este necesar adoptarea unor m suri:

- restructurarea politicii de produs turistic;
- adoptarea unei strategii flexibile n politica de pre uri i tarife;
- diversificarea canalelor de distribu ie i promovarea unei politici promo ionale active.

Realizarea acestor m suri vor duce la transformarea acestei forme de turism ntr-un important domeniu de activitate a industriei turistice, având n vedere rolul pe care l poate avea at t n completarea bugetului rii prin intermediul turi tilor str ini, c t i prin satisfacerea necesit ilor turi tilor care ne viziteaz ara. Totodat , se poate de men ionat c dezvoltarea turismului viti-vinicol este strâns legat de dezvoltarea sectorului viti-vinicol, i de aceea trebuie de luat n considera ie i dezvoltarea acestui sector. Viticultura i vinifica ia n Republica Moldova s-au afirmat ca ramuri economice i strategice de o importan major care aduce aport tot mai nsemnat la dezvoltarea economiei na ionale.

Referin e bibliografice

1. PLATON, N. Impactul turismului vitivinicol asupra dezvolt rii turismului receptor. In: *Economica*. 2007, nr. 1, pp. 95-97.
2. Hot rre Guvernului cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare durabil a turismului n Republica Moldova n anii 2003-2015: nr. 1065 din 02.09.2003. In: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2003, nr. 196-199, art. 1118. Abrogat prin Hot rre de Guvern nr. 796 din 25.10.12.
3. ASOCIA IA DE DEZVOLTARE A TURISMULUI ÎN MOLDOVA. *Propuneri pentru mbun t irea Strategiei de dezvoltare a turismului n perioada 2013-2020*. Chi in u, 2013. 36 p.
4. Hot rre Guvernului cu privire la aprobarea Programului Na ional n domeniul turismului „Drumul Vinului n Moldova”: nr. 554 din 24.05.2004. In: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2004, nr. 88, art. 700.
5. DEPARTMENT OF ECONOMIC AND SOCIAL AFFAIRS. *International Recommendations for Tourism Statistics 2008*. New York, 2010. ISBN 978-92-1-161521-0.
6. Legea Viei i Vinului: nr. 57-XVI din 10.03.2006. In: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2006, nr. 75-78, art. 314.
7. Legea Turismului: nr. 798-XIV din 11.02.2000. In: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2000, nr. 54-56, art. 357.
8. GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA. *Strategia de dezvoltare a turismului "Turism 2020"* [accesat 24 mai 2014]. Disponibil: [turism.gov.md/files/files/Proiect%20SDT\(1\).doc](http://turism.gov.md/files/files/Proiect%20SDT(1).doc)

Recomandat spre publicare: 15.05.2014